

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 3

«~~26~~» 03 2025 р.

Заступник голови Приймальної комісії

Олександр ГУРА

ПОГОДЖЕНО:

Відповідальний секретар Відбіркової
комісії

Олександр ОЛІЙНИК

Гарант освітньої програми

Надія БОГДАНОВСЬКА

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ**

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: І7 Терапія та реабілітація

Спеціалізація: І7.01 Фізична терапія

Освітня програма: Фізична терапія

Запоріжжя – 2025 рік

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
II. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	3
III. БІЛЕТИ: СТРУКТУРА БІЛЕТУ	4
IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	4
V. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ.....	5
VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	5

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою проведення фахового іспиту для вступу на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» зі спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» спеціалізації І7.01 «Фізична терапія» є перевірка здатності вступників опанувати освітню програму «Фізична терапія». Іспит передбачає оцінювання рівня теоретичних знань і практичних навичок вступників відповідно до стандарту вищої освіти для бакалаврського рівня спеціальності «Терапія та реабілітація». Оцінювання здійснюється на основі здобутих компетентностей та результатів навчання, набутих у процесі попереднього навчання за спеціальністю «Терапія та реабілітація».

При організації і проведенні фахового іспиту необхідно керуватись нормативними актами:

- Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році;
- Правила прийому до Запорізького національного університету у 2025 році;
- Положення про фахову атестаційну комісію Запорізького національного університету;
- Програмою вступного фахового іспиту зі спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» до Запорізького національного університету.
- Положення про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті.

II. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.

Фаховий іспит зі спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» за спеціалізацією Фізична терапія проводиться у формі комп'ютерного іспиту у вигляді тестування відповідно Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в Запорізькому національному університеті, із застосуванням електронної системи навчання «Moodle».

Пройти тестування можна за місцем перебування вступника, або у спеціально обладнаному комп'ютерному класі Запорізького національного університету. Максимальний час для проведення тестування становить три академічні години.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового іспиту, іспит переривається, учасники можуть пройти до укриття. Якщо повітряна тривога буде короткочасною, учасники можуть продовжити складання фахового іспиту.

Перелік тем для підготовки до фахового іспиту зі спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» за спеціалізацією Фізична терапія наведено у розділі V.

III. БІЛЕТИ: СТРУКТУРА БІЛЕТУ

Тестове завдання для кожного вступника включає 50 питань поділених на 2 блоки за рівнем складності. Максимальна сума балів – 200 балів.

Вступнику надається лише одна спроба для вирішення тестового завдання. У випадку, коли вступник відмовляється виконувати тестове завдання, йому виставляється оцінка 0 балів – «незадовільно». Якщо тестування перервано з технічних причин (відключення світла, відсутність або нестійкість Інтернету) вступнику за його заявою надається додаткова спроба.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем магістра (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низькій рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

V. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

1. Основи кардіології та пульмонології (за професійним спрямуванням)

Основні симптоми та синдроми при порушенні діяльності серцево-судинної системи: тахікардія, ціаноз, набряк, аритмія, підвищення та зниження кров'яного тиску, синдром серцевої недостатності. Засоби та методи обстеження у фізичній терапії при порушенні діяльності серцево-судинної системи: опитування, спостереження, пальпація, вимірювання артеріального тиску, функціональні тести.

Набуті вади серця. Загальні відомості про вади серця. Визначення за МКХ-10. Класифікація. Набуті вади серця: визначення, класифікація, етіологія, патогенез. Набуті вади мітрального клапану: етіологія, клініка, особливості гемодинаміки та ехокардіографії. Сучасні методи лікування (показання до консервативного лікування та хірургічного втручання). Набуті вади аортального клапану: етіологія, клініка, особливості гемодинаміки та ехокардіографії. Сучасні методи лікування (показання до консервативного лікування та хірургічного втручання).

Вроджені вади серця. Загальні відомості про вроджені вади серця. Вади зі збагаченням малого кола кровообігу (дефект міжпередсердної перегородки; дефект міжшлуночкової перегородки; відкрита артеріальна протока). Тетрада Фалло, функціонально єдиний шлуночок серця, транспозиція магістральних судин та вроджено корегована транспозиція магістральних судин: анатомічні та гемодинамічні особливості, клініка та динаміка без оперативного втручання, хірургічна корекція.

Атеросклероз та атерогенні захворювання. Ішемічна хвороба серця. Загальні відомості про атеросклероз. Визначення за МКХ-10. Концепція факторів ризику. Модифіковані та немодифіковані фактори ризику. Клінічні прояви та методи діагностики. Сучасні підходи до лікування. Ішемічна хвороба серця (ІХС): визначення та класифікація за МКХ-10. Інфаркт міокарду: визначення, етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, сучасні підходи до лікування. Стенокардія, кардіосклеоз, безбольова ішемія міокарда: визначення, етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, сучасні

підходи до лікування.

Кардіоміопатії. Хронічна серцева недостатність. Артеріальна гіпертензія. Кардіоміопатії, хронічна серцева недостатність (ХСН): визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви, сучасні підходи до лікування. Артеріальна гіпертензія: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви, сучасні підходи до лікування та вторинної профілактики.

Основні симптоми та синдроми при захворюваннях дихальної системи. Кашель, задишка, загально інтоксикаційний синдром, бронхообструктивний синдром, синдром дихальної недостатності, легеневе серце, плевральні спайки, деструктивні зміни бронхів/легеневої тканини. Засоби та методи обстеження у фізичній терапії при порушенні діяльності дихальної системи: опитування, спостереження, пальпація, антропометрія, функціональні тести, спірографія, пневмотахометрія, пікфлоуметрія, пульсооксиметрія.

Основні захворювання дихальної системи. Гострий бронхіт: поняття, етіологія, патогенез, клініка, сучасні підходи до медичної реабілітації. Пневмонія: поняття, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, сучасні методи лікування. Плеврит: поняття, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, сучасні підходи до медичної реабілітації. Хронічні обструктивні захворювання легень. Бронхіальна астма, хронічний обструктивний бронхіт, бронхоектатична хвороба, емфізема легень – поняття, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви, лікування. Специфічні захворювання легень. Туберкульоз легень: поняття, епідеміологія, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви, діагностика, лікування, профілактика.

2. Основи травматології та ортопедії (за професійним спрямуванням)

Особливості обстеження травматологічних та ортопедичних хворих. Особливості збору анамнезу у хворих з патологією опорно-рухового апарату. Способи визначення вісі кінцівок, хребта. Основні види деформації кінцівок та хребта. Соматоскопія. Антропометрія. Вимірювання довжини об'єму кінцівок. Види скорочення кінцівок та методи їх визначення. Методи визначення об'єму руху в суглобах. Види контрактур. Додаткові методи обстеження в травматології та ортопедії.

Травматичні вивихи. Ушкодження зв'язок, сухожилків та м'язів. Переломи. Абсолютні та відносні клінічні ознаки вивихів, ушкоджень сухожилків та м'язів. Визначення понять «вивих», «підвивих». Загальна класифікація вивихів. Механогенез вивихів плечового, ліктявого,

кульшового суглобів: класифікація та клінічні ознаки. Способи усунення вивихів. Ускладнення вивихів, їх профілактика. Визначення поняття «перелом». Класифікація переломів, клініка, діагностика. Ускладнення переломів, причини, профілактика. Класифікація відкритих переломів та їх анатомо-морфологічні особливості. Перша допомога потерпілим з відкритими переломами на догоспітальному етапі.

Ушкодження верхньої кінцівки та плечового поясу. Ушкодження лопатки: класифікація, діагностика. Вивихи та переломи ключиці. Діагностика та лікування. Механогенез переломів: проксимального відділу плечової кістки, дистального кінця плечової кістки, ліктьового відростка, головки променевої кістки, діафізів кісток плеча та передпліччя, дистального кінця променевої кістки, кісток кисті та зап'ястка. Клініка, діагностика, лікування. Ушкодження сухожилків пальців.

Ушкодження нижньої кінцівки та тазового поясу. Класифікація переломів проксимального відділу стегна, діафіза стегнової кістки, наколінника, кісток гомілки, гомілковостопного суглобу та кісток стопи. Механізм травм, клініка, діагностика. Особливості зміщення відломків залежно від локалізації перелому. Надання першої допомоги на догоспітальному етапі. Показання до консервативного та оперативного лікування. Ушкодження таза. Класифікація та механогенез ушкоджень таза. Діагностика ушкоджень таза. Принципи надання першої допомоги хворим на догоспітальному етапі. Лікування ушкоджень таза.

Травматичні ушкодження хребта. Клініка, діагностика, лікування. Класифікація ушкоджень хребта, їх механогенез, патоморфологія. Поняття «стабільні» та «нестабільні» ушкодження хребта. Клінічні прояви ускладнених та неускладнених ушкоджень залежно від їх локалізації. Надання першої допомоги на догоспітальному етапі при різноманітних ушкодженнях хребта. Лікування ушкоджень хребта.

Дегенеративно-дистрофічні захворювання хребта та суглобів. Патогенез остеохондрозу хребта. Біомеханіка та фізіологія міжхребцевого сегмента. Стадії остеохондрозу. Клініка, діагностика остеохондрозу хребта різної локалізації. Показання до консервативних та оперативних методів лікування. Етіологія, патогенез спондильозу і спондилоартрозу. Клініка, діагностика. Принципи лікування спондильозу і спондилоартрозу. Професійна реабілітація хворих з дегенеративно-дистрофічними захворюваннями хребта. Етіологія і патогенез деформуючих артрозів. Класифікація і клініка артрозів. Діагностика. Принципи лікування деформуючих артрозів в залежності від стадії захворювання. Показання до

консервативного та оперативного лікування артрозів тазостегнового, колінного суглобів.

Вроджені та набуті деформації хребта, кісток та суглобів. Вроджена м'язова кривошия, хвороба Кліппеля-Фейля, хвороба Гризеля. Етіологія, клініка. Принципи діагностики та лікування. Поняття сколіозу та сколіотичної хвороби. Патогенез сколіотичної хвороби. Класифікація сколіозів. Клініка різних ступенів сколіозу. Основні принципи раннього розпізнавання сколіозу. Профілактика, консервативні та оперативні методи лікування. Вади постави та їх види. Етіологія. Принципи лікування. Анатомічна та функціональна характеристика стопи людини. Склепіння стопи. Діагностика плоскостопості. Види плоскостопості. Механізм розвитку плоскостопості. Клінічна картина плоскостопості. Методи верифікації діагнозу плоскостопості. Ступені плоскостопості. Профілактичні засоби при плоскостопості. Вальгусна та варусна деформація стопи: причини, симптоми. Вроджений вивих стегна. Етіологія, патогенез. Клініко-рентгенологічна діагностика природженого вивиху стегна у віці до 1 року. Особливості його лікування та діагностика після 1 року. Профілактика вродженого вивиху стегна. Особливості його лікування в різних вікових групах. Вроджена клишоногість. Етіологія, патогенез. Клініка, діагностика. Методи консервативного та оперативного лікування.

3. Основи неврології та нейрохірургії (за професійним спрямуванням)

Основні симптоми, синдроми і порушення в неврологічного пацієнта. Клінічні симптоми й синдроми при захворюваннях нервової системи. Порушення рухової функції при ураженнях верхнього та нижнього мотонейронів. Основні ознаки спастичного та в'ялого парезу. Порушення м'язового тону (гіпотонія, спастичність, ригідність). Порушення рефлексів. Синкінезії, гіперкінези, атетоз, тремор. Атаксія. Порушення чутливості (кількісні та якісні). Больові синдроми при неврологічних порушеннях. Вегетативно-трофічні порушення (шкіри, м'язів, кісток, судин). Порушення вищих кіркових функцій: порушення когнітивних функцій, порушення сприйняття, просторово-зорові порушення. Порушення рівноваги та координації. Поняття неглекту, основні прояви та диференційна діагностика. Клінічні прояви Push та Pull-синдромів.

Судинні захворювання головного мозку. Ішемічний інсульт. Епідеміологія. Анатомо-фізіологічні особливості мозкового кровообігу. Патологія ішемічного ураження головного мозку. Класифікація гострих ішемічних інсультів. Періоди перебігу інсульту. Клінічні прояви

ішемічного інсульту (загально мозкові, менінгеальні, осередкові, екстрацеребральні симптоми). Діагностика ішемічного інсульту. Сучасна система медичного менеджменту при ішемічному інсульті.

Геморагічний інсульт. Епідеміологія. Класифікація гострих порушень мозкового кровообігу за геморагічним типом. Внутрішньомозковий крововилив нетравматичного генезу. Епідеміологія. Патогенез. Діагностика. Субарахноїдальний крововилив нетравматичного генезу. Артеріовенозні мальформації: етіологія, епідеміологія, патогенез, діагностика. Сучасна система медичного менеджменту при геморагічному інсульті.

Травматичне ушкодження спинного мозку. Класифікація ушкоджень хребта і спинного мозку (відкриті і закриті, за локалізацією пошкодження, за ступенем пошкодження спинного мозку). Періоди перебігу травматичної хвороби спинного мозку (гострий, ранній відновний період, проміжний період, пізній період). Поняття про спинальний шок. Неврологічні розлади при травмі спинного мозку на різних рівнях ураження. Міжнародні стандарти неврологічної і функціональної класифікації пошкоджень спинного мозку. Сучасна система медичного менеджменту при травматичному ушкодженні спинного мозку.

Черепно-мозкова травма. Класифікація черепно-мозкової травми (закрита і відкрита, за ступенями тяжкості). Види черепно-мозкової травми (струс, забій, стиснення, дифузне ушкодження головного мозку). Клініка черепно-мозкової травми: загально мозкові, осередкові, менінгеальні, стовбурові симптоми. Періоди перебігу (гострий, проміжний, віддалений). Принципи діагностики з застосуванням сучасних допоміжних методів обстеження. Основні підходи до хірургічного і консервативного лікування. Віддалені наслідки черепно-мозкової травми.

Ушкодження та захворювання периферичної нервової системи. Неврологічні порушення при ураженнях нижнього мотонейрону: млявий парез м'язів, гіпорексія, трофічні порушення, порушення чутливості. Моно- і полінейропатії. Класифікація та клінічні прояви мононейропатій. Періоди перебігу при ураженнях периферичних нервів. Механізми відновлення функцій при пошкодженні периферичних нервів і сплетень. Фактори, що визначають прогноз відновлення (ступінь пошкодження, рівень ураження, характер пошкодження). Апаратна діагностика (електронейроміографія).

4. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної

терапії в кардіології. Основні засоби реабілітаційного впливу при захворюваннях серця та судин (терапевтичні вправи – дихальні, загально-розвиваючі, вправи аеробного характеру; масаж). Фізіологічні механізми вправ. Основні компоненти тренувальних занять для осіб з порушеннями серцево-судинної системи. Види активності, спрямовані на підвищення витривалості. Ходьба. Біг підтюпцем. Виконання вправ на велоергометрі. Комбінована велоергометрія. Інтервальні тренування. Силові тренування. Методика підвищення інтенсивності фізичних навантажень. Гемодинамічні реакції на фізичні навантаження. Протипоказання до застосування фізичної терапії.

Фізична терапія осіб з атерогенними захворюваннями. Ішемічна хвороба серця. Загальні відомості про атеросклероз. Концепція факторів ризику. Стенокардія: визначення, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, сучасні підходи до реабілітації. Мета та завдання фізичної терапії. Основні засоби фізичної терапії при стенокардії. Програми фізичної терапії пацієнтів зі стенокардією напруги.

Фізична терапія, хворих на інфаркт міокарда. Поняття про інфаркт міокарда та його види. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, сучасні підходи до реабілітації. Мета та завдання фізичної терапії. Тимчасові протипоказання до застосування фізичної терапії. Основні засоби фізичної терапії при інфаркті міокарда. Програми фізичної терапії хворих на інфаркт міокарда на різних етапах реабілітації. Рухові режими. Визначення інтенсивності фізичних навантажень.

Фізична терапія хворих на хронічну серцеву недостатність. Класифікація хронічної серцевої недостатності. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах серцевої недостатності. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (систоличний, діастолічний), стадії та функціонального класу. Мета та завдання фізичної терапії. Протипоказання до застосування фізичної терапії. Основні засоби фізичної терапії в пацієнтів з синдромом серцевої недостатності.

Фізична терапія хворих з гіпертонічною хворобою. Етіологія та патогенез. Класифікація гіпертонічної хвороби, клінічні прояви. Ураження органів-мішеней. Основні принципи реабілітації. Мета та завдання фізичної терапії. Основні засоби фізичної терапії при гіпертонічній хворобі. Програми фізичної терапії пацієнтів з гіпертонічною хворобою. Показання та протипоказання до занять з фізичної терапії. Підбір засобів фізичної терапії. Визначення дозування.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної терапії в пульмонології. Основні засоби реабілітаційного впливу при захворюваннях дихальної системи (терапевтичні вправи – загально-розвиваючі, вправи аеробного характеру, дихальна гімнастика, звукова гімнастика, постуральний дренаж, положення для покращення вентиляції, мануальні маніпуляційні втручання на грудній клітці, масаж, засоби загартування та водні процедури). Фізіологічні механізми вправ. Чинники, що визначають характер і спрямованість заходів фізичної терапії осіб з респіраторними захворюваннями. Основні компоненти тренувальних занять для осіб з захворюваннями дихальної системи. Протипоказання до застосування фізичної терапії.

Фізична терапія при рестриктивних захворюваннях дихальної системи. Поняття про пневмонію: етіологія, класифікація, клінічні прояви пневмонії. Поняття про плеврит та його види. Етіологія, клініка плевриту. Мета та завдання фізичної терапії при рестриктивних захворюваннях дихальної системи. Тимчасові протипоказання до застосування фізичної терапії. Основні засоби та методика проведення занять з фізичної терапії на різних етапах реабілітації.

Фізична терапія при обструктивних захворюваннях дихальної системи. Поняття про хронічне обструктивне захворювання легень. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви. Мета та завдання фізичної терапії. Основні засоби та методика проведення занять з фізичної терапії на різних етапах реабілітації. Бронхіальна астма: визначення, етіологія, особливості патогенезу, класифікація, клінічні прояви. Мета та завдання фізичної терапії. Основні засоби та методика проведення занять з фізичної терапії на різних етапах реабілітації. Дії фізичного терапевта при нападі бронхіальної астми.

5. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні опорно-рухового апарату

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної терапії в травматології та ортопедії. Основні засоби реабілітаційного впливу при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату: терапевтичні вправи – загальнорозвиваючі та спеціальні вправи, дихальні статичні та динамічні, коригуючі, аеробні, координаційні, ідеомоторні, ізометричні. Механізми лікувальної дії фізичних вправ. Загальні вимоги до методики проведення занять з терапевтичних вправ. Механізми лікувальної дії масажу. Механізми лікувальної дії фізичних чинників. Механотерапія. Протипоказання до

застосування фізичної терапії.

Клінічний реабілітаційний менеджмент при ушкодженнях кісток та суглобів верхньої кінцівки: діагностика, локалізація, клінічна картина. Принципи фізичної терапії залежно від періоду перебігу травматичної хвороби. Фізіотерапевтичне лікування, масаж та терапевтичні вправи в іммобілізаційному, постіммобілізаційному та відновному періодів.

Клінічний реабілітаційний менеджмент при травмах тазу та хребта. Переломи тазових кісток. Механізм переломів кісток тазу та хребта. Класифікація, діагностика, локалізація, клінічна картина. Лікувальна іммобілізація при переломах тазу та хребта. Принципи фізичної терапії в залежності від періодів перебігу травматичної хвороби. Фізіотерапевтичне лікування, масаж та терапевтичні вправи в іммобілізаційному, постіммобілізаційному та відновному періодів.

Клінічний реабілітаційний менеджмент при ушкодженнях кісток та суглобів нижньої кінцівки. Діагностика, локалізація, клінічна картина. Лікувальна іммобілізація. Принципи фізичної терапії в залежності від періодів перебігу травматичної хвороби. Фізіотерапевтичне лікування, масаж та терапевтичні вправи в іммобілізаційному, постіммобілізаційному та відновному періодів.

Клінічний реабілітаційний менеджмент при дистрофічно-дегенеративних захворюваннях опорно-рухового апарату. Поняття остеоартрозу. Класифікації остеоартрозів. Клінічні форми остеоартрозу. Клінічний перебіг остеоартрозу. Періоди фізичної терапії при остеоартрозі. Фізіотерапевтичне лікування та терапевтичні вправи при остеоартрозі. Методика терапевтичних вправ при коксартрозі та гонартрозі. Поняття та етіологія остеохондрозу. Етапи розвитку та клінічна картина остеохондрозу. Тракція при остеохондрозі. Фізіотерапевтичне лікування, масаж та терапевтичні вправи при остеохондрозі. Методи профілактики остеохондрозу на рівні шийних та поперекових хребців.

Клінічний реабілітаційний менеджмент при вроджених та набутих деформаціях опорно-рухового апарату. Особливості фізичної терапії при дефектах постави, сколіозі та плоскостопості. Комплекс терапевтичних вправ. Лікувальний масаж. Фізіотерапія. Особливості фізичної терапії при сколіозах. Комплекси коригуючої гімнастики при сколіозах I-II ступенів. Метод корсетотерапії. Профілактика сколіозу та дефектів постави у дітей та підлітків. Особливості фізичної терапії при плоскостопості. Комплекс спеціальних вправ. Лікувальний масаж. Фізіотерапія. Ортопедична корекція. Профілактичні засоби.

Особливості фізичної терапії при вродженій м'язовій кривошії. Комплекс пасивних і рефлекторних вправ для новонароджених і дітей грудного віку. Комплекс пасивних і активних у більш старшому віці. Спеціальні вправи для занять у басейні. Лікувальний масаж. Корекція положенням. Фізіотерапія. Особливості фізичної терапії при вродженому вивиху стегна. Комплекс терапевтичних вправ. Фізіотерапія. Особливості методики масажу. Спеціальні укладки і положення. Руховий режим.

Особливості фізичної терапії при вродженій клишоногості. Корируюча гімнастика. Спеціальна методика масажу. Фізіотерапевтичні процедури. Кориговане положення бинтуванням. Метод етапних гіпсових пов'язок. Профілактика «хибної» ходи і порушень постави. Ортопедичне взуття.

6. Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях

Базові компоненти обстеження та контролю стану пацієнта з неврологічними розладами фізичним терапевтом. Особливості опитування та спостереження в неврологічного пацієнта. Методика оцінки об'єму активних і пасивних рухів. Методи оцінки тонуру паретичних кінцівок. Методика оцінки спастичності за шкалою Ашфорт (Ashworth Scale). Оцінка м'язової сили за шкалою мануального м'язового тестування. Визначення рівня і локалізації чутливості. Тестування рефлексів. Стандартизовані шкали для оцінки рівноваги та координації (тест «функціонального потягування», «Встань та йди», шкала балансу Берга). Шкали для оцінки болю, рухових функцій та мобільності. Шкали оцінки життєдіяльності неврологічного хворого (Бартел, шкала функціональної незалежності (Functional Independence Measure, FIM), шкала оцінки ступеня порушення функцій Ренкін (Rankin Scale)). Складання списку проблем пацієнта відповідно до Міжнародної класифікації здоров'я і функціонування (МКФ).

Основи реабілітації неврологічних пацієнтів. Місце фізичної терапії в загальній системі неврологічної допомоги. Загальні принципи побудови реабілітаційного процесу неврологічних пацієнтів. Алгоритм реабілітаційного процесу: оцінка ступеня функціональних розладів, послідовність проведення реабілітаційних заходів. Індивідуальна програма реабілітації. Система реабілітації неврологічних хворих в амбулаторних умовах. Система реабілітації неврологічних хворих в стаціонарних умовах: характеристика етапів, складових частин системи реабілітації, особливості проведення ранньої реабілітації.

Структурні резерви й механізми компенсації функцій при органічних

захворюваннях нервової системи. Загальні та спеціальні механізми дії фізичних вправ при ураженнях нервової системи. Принципи застосування фізичних вправ в неврологічній і нейрохірургічній клініках. Класифікація терапевтичних вправ при захворюваннях нервової системи (вправи з опором на розвиток сили та витривалості, вправи на підтримку амплітуди руху, вправи на відновлення рівноваги та координації, на відновлення дрібної моторики). Система пасивних рухів при ураженнях нервової системи. Тренування рухових навичок та умінь (функціональне тренування: переміщення у ліжку, навички сидіння, переміщення поза межі ліжка, вставання, стояння, хода, користування допоміжними засобами для ходи та візком, користування ортезами, самообслуговування та самогляд). Позиціонування в системі реабілітації неврологічних пацієнтів. Респіраторна реабілітація неврологічних пацієнтів. Механотерапія. Гідрокінезотерапія.

Особливості фізичної терапії при ішемічному інсульті. Сучасна система реабілітаційних заходів при інсульті. Фактори, що визначають ефективність реабілітаційних заходів. Мета та завдання реабілітаційних заходів при інсульті. Рання реабілітація (найгостріший і гострий період). Профілактика дихальних ускладнень, контрактур, трофічних порушень. Позиціонування хворого. Система пасивних рухів в паретичних кінцівках, особливості виконання пасивних рухів при спастичності. Активні рухи в здорових і паретичних кінцівках, ідеомоторні вправи. Підготовка хворого до вертикалізації. Система відновлення складних рухових функцій та навичок самообслуговування.

Фізична терапія осіб із травмою спинного мозку. Міжнародні стандарти неврологічної і функціональної класифікації пошкоджень спинного мозку. Сучасна система реабілітаційних заходів при травматичному ушкодженні спинного мозку. Формулювання мети, загальних та спеціальних завдань фізичної терапії в пацієнтів з різним рівнем ураження спинного мозку. Стандартна програма фізичної терапії: позиціонування та лонгетування хворого, система пасивних рухів, розвиток сили м'язів плечового пояса і рук і відновлення роботи м'язів з частково збереженою іннервацією, активні вправи на непаретичні м'язи, тренування опороспроможності нижніх кінцівок, підготовка хворого до вертикалізації, тренування навички рівноваги і збільшення загальної витривалості, ходьба. Профілактика ускладнень у різні періоди реабілітації: корекція порушень функції зовнішнього дихання, контрактур, пролежнів.

Особливості фізичної терапії при черепно-мозкових травмах.

Формулювання мети, загальних та спеціальних завдань фізичної терапії у пацієнтів з різним типом черепно-мозкової травми. Стандартна програма фізичної терапії: позиціонування хворого, система пасивних рухів, активні вправи на непаретичні м'язи, підготовка хворого до вертикалізації, ходьба. Профілактика ускладнень у різні періоди реабілітації: корекція порушень функції зовнішнього дихання, контрактур, пролежнів.

Особливості фізичної терапії при ушкодженнях периферичних нервів. Засоби фізичної терапії при ушкодженнях периферичних нервів, особливості застосування (невропатія променевого нерву, малогомілкового нерву): позиціонування та лонгетування сегментів кінцівки; пасивні, пасивно-активні та активні вправи; тренування рухових навичок. Особливості фізичної терапії при невриті лицевого нерву (мімічна гімнастика, профілактика контрактур мимічних м'язів, засоби запобігання синкінезіям).

VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабов К. Д., Бабова І. К., Балашова І. В. та ін. Реабілітація військовослужбовців з травмами опорно-рухового апарату та черепно-мозковою травмою в умовах санаторно-курортних і реабілітаційних закладів. Одеса : КП ОМД, 2022. 57 с.
2. Богдановська Н. В., Кальонова І. В. Фізична реабілітація засобами фізіотерапії. Суми : Університетська книга, 2020. 127 с.
3. Богдановська Н. В., Кальонова І. В. Фізична реабілітація різних нозологічних форм : навчально-метод. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «Фізична реабілітація». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с.
4. Григус І. М. Фізична реабілітація в пульмонології : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2018. 258 с.
5. Григус І. М. Фізична реабілітація при захворюваннях дихальної системи : Навчальний посібн. для студ. вищ. навч. закл. Львів : Новий Світ, 2019. 170 с.
6. Григус І. М., Брега Л. Б. Фізична терапія в кардіології : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2018. 268 с.
7. Кальонова І. В., Богдановська Н. В. Реабілітаційна діагностика в неврології : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія». Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 127 с.

8. Майструк М.І. Фізична реабілітація хворих на хронічне обструктивне захворювання легень: монографія. Хмельницький : Мельник А.А., 2018. 340 с.
9. Михалюк Є. Л. Основи практичної діяльності у фізичній реабілітації : вибрані лекції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. 159 с.
10. Мухін В. М. Фізична реабілітація в травматології : монографія. Львів : ЛДУФК, 2015. 424 с.
11. Неврологія : національний підручник / І. А. Григорова, Л. І. Соколова, Р. Д. Герасимчук та ін.; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. Київ : Медицина, 2015. 640 с.
12. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії : підручник / Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакленко та ін. ; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 372 с.
13. П'ятикоп В. О., Кутовий І. О., Козаченко А. В. Нейрохірургія : навчальний посібник. Київ : Медицина, 2019. 152 с.
14. Попадюха Ю. А. Сучасні комплекси, системи та пристрої реабілітаційних технологій : навч. посібн. для студентів і магістрантів. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 656 с.
15. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін. / за заг. ред. О.Г. Яворського. Київ : Медицина, 2020. 552 с.
16. Соколова Л. І., Черенько Т. М., Ілляш Т. І. Методи обстеження неврологічного хворого: навчальний посібник. Київ : Медицина, 2020. 144 с.
17. Стасюк О. Маркетинг у сфері реабілітаційних послуг : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2015. 159 с.
18. Фізична терапія при хірургічних захворюваннях : навч. посіб. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / О. О. Глиняна, Ю. В. Копочинська, І. Ю. Худецький. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 207 с.
19. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина : підручник для студентів і лікарів / за заг. ред. В. М. Сокрута. Краматорськ : Каштан, 2019. 480 с.
20. Чернігівська С. А. Канюка Є. В., Бакурізе-Маніна В. Б. Основи ерготерапії : методичні рекомендації. Дніпро : 2019. 138 с.
21. Швесткова О., Сладкова П. Фізична терапія : підручник. Київ, Чеський центр у Києві, 2019. 272 с.

Голова фахової
атестаційної комісії

Ірина КАЛЬОНОВА